СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 101. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 3-го травня 1939. No. 101. Jersey City N. J., Wednesday, May 3, 1939. VOL. XLVII.
ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

КОМУНІСТИЧНІ ТЕРМІТИ ВЇДАЮТЬСЯ В АМЕРИКАНСЬКЕ ЖИТТЯ

ВАШИНГТОН. — Перед конгресовим комітетом дослідів комуністичної діяльности в „Доблю Пі Ей" подавали свої зізнання члени „федерального проєкту письменників", Де Соля, Джозеф Барет, а також подавав зізнання зо своєї діяльности один з дослідників, Буртон. Останній говорив, що на перешкоді в його дослідах стояв нюйорський директор „Доблю Пі Ей", Ґунтер, який в обіжнику заборонив членам проєкту подавати зізнання, чи хто з них належить до комуністичної партії, чи ні. Де Соля говорив, що він сам був змушений належати до комуністичної партії впродовж трьох років, а коли остаточно того було йому забагато і він таки хотів виступити, то інші комуністи, які вцілості захопили впливи в тій інституції, назвали його „фашистівським агентам" та грозили репресіями. Він казав, що при заряді цеї інституції, завданням якої є давати федеральну підмогу безробітним письменникам і журналістам, є 14 комуністів, які надають цілий тон виданням, що виходять з „федерального проєкту". Ці видання, як „Ди Ред Пен" і „Гелт енд Гайджін" ширили комунізм. Завдяки комуністичним впливам заряд зачислив до „письменників" та „журналістів" кількох шлюсарів, сталевих робітників та шоферів тому лише, що вони були комуністами.

ПОЛІТИЧНИЙ СКАНДАЛ У КАНЗАС СИТІ.

КАНЗАС СИТІ. — Політичний скандал, який зачався арештом і признанням до вини сильного місцевого політичного „боса", Пендерґаста, за неплачення податків, прибрав ширші форми, коли свідок, що обвинувачував його, пополнив „самогубство". Цей свідок звався Едвард Шнайдер і був секретарем кількох іституцій, контрольованих Пендерґастом. На основі його зізнань потягнено Пендерґаста до судової відповідальности. Тепер знайшли порожнє авто, а також деяку одежу над берегом ріки і листи від Шнайдера, в яких він нібито каже, що внаслідок прикрих переживань в останніх днях він пополнює самогубство. Судові власті не дуже вірять у це. Вони підозрівають, що Шнайдера або десь заховано, або він сам заховався, або його хтось позбавив життя. Слідство продовжується.

НОРВЕЗЬКІ КНЯЗІ НА ВИСТАВІ.

НЮ ЙОРК. — Норвезька князівська пара, князь Олаф і княгиня Марта, відкрили офіційно норвезький павільон на світовій виставі, в приявності 5,000 осіб. В промові князь торкнувся також европейських справ, що війна дуже можлива і надії на мир дуже малі. Та всетаки він закликав людей: „Надіймося проти надій". Князівська пара провела кінець минулого тижня в гостині президента Рузвелта в Гайд Парку.

НАГОРОДИ ПУЛІЦЕРА.

НЮ ЙОРК. — Цього року нагороди Пуліцера припали таким особам: $1,000 Робертові Шервудові за найкращу патріотичну штуку „Ейб Лінколн ін Іллінойс"; $1,000 пані Марджорі Ролінґ за новелю „Ди Ірлінг"; $1,000 Франкові Лютерові за „Гисторі оф Америкен Меґезинс"; Вен Доренові $1,000 за біографію „Бенджемин Фреклин"; Джанові Флечерові за том поезій; $500 Люїсові Локнерові і Томасові Стоуксові за журналістичну працю.

ПЕРЕСТОРОГА ТИМ, ЩО ЛИШАЮТЬ АВТА НА ВУЛИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Головний поліційний комісар, Валейнтайн, видав розпорядок, що всі авта, залишені поверх 24 годин на вулиці, будуть уважані за „пропащі" і як такі будуть затягнені до поліційних гаражів. А колиб власник хотів те авто викупити, то мусітиме заплатити $5 кари, а також 50 центів за кожний день передержання авта. Застереження є також на ті авта, які люди лишають хвилево по вулицях.

УКРІПЛЯЮТЬ КАРИБІЙСЬКЕ МОРЕ.

ВАШИНГТОН. — Департамент війни дав розпорядок чимскорше укріпити ряд островів на Карибійськім морі, щоб у той спосіб зробити сітку оборон до доступу до Панамського каналу.

ПАРАДИ НА ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

НЮ ЙОРК. — У Ню Йорку першого травня відбулись чотири робітничі паради. Парадували дві соціялістичні групи і дві комуністичні. Соціялісти таврували комуністів за те, що вони наглo стали „мілітаристами" та пруть світ до війни. Комуністи закликали всі „демократичні групи" до зеднання до боротьби проти фашизму. Усіх учасників у чотирьох парадах було коло 100,000.

ФЛЬОТА ВІЖДЖАЄ ДО НЮ ЙОРКУ

З нагоди світової вистави в Ню Йорку до міста вїхала воєнна фльотиля, зложена з 28 воєнних кораблів. На образку воєнний корабель „Рейнджер", що пригорований до воження літаків.

ПОЛЬЩІ ДОПОМОЖУТЬ!

Англія ніяк не хотілаб іти воювати за Данціґ. Але якщо Польща піде до війни, то вона таки зобовязана дати їй поміч і бути по її стороні.

ЧАСОПИС ПАТАГОНСЬКОЮ МОВОЮ.

З Вальдепарезе в Чіле повідомляють, що там появилося перше число часопису, виданого патагонською мовою. Це перше видавництво цього типу. — Назагал на світі виходять часописи 531 мовами.

КОЛЬОРОВА КІНОФІЛЬМА „СОРОЧИНСЬКИЙ ЯРМАРОК".

Київська кіностудія створила фільму „Сорочинський Ярмарок". У московській „Правді" є рецензія на цю фільму Осипова.

ПРОХАРЧУВАННЯ ПАСАЖИРІВ МОРСЬКИХ ВЕЛИТНІВ КОРАБЛІВ.

Морські велитні кораблі „Нормандї" чи „Квін Мері" зі своїми тисячами пасажирів творять майже ціле містечко. Тому то прохарчування всіх пасажирів таких велитнів кораблів є дуже складною справою. Ось кілька чисел, що ілюструють прохарчування пасажирів на французькому кораблі „Нормандї" підчас їзди з Европи до Ню Йорку: 14,500 кг. мяса, 5,000 кг. риб, 5,500 кг. птиці, 42,500 пляшок добірних вин, 13,000 літрів винайчайного вина, 900 кг. сира, 3,200 кг. овочів, 10,270 кг. муки, 33,500 кг. ярин, 3,000 кг. масла, 2,850 кг цукру, 4,000 літрів молока і 65,300 яєць.

ЛИТОВСЬКИЙ СТАТУН З 1614-ГО Р. ВІДНАЙШОВСЯ.

Тому два роки щез з литовського Наукового Товариства у Вильні дуже цінний статут Литви, виданий ще 1614-го року. Тепер віднайшли його у друкарні Фішера у Варшаві. Слідство виявило, що статут вкрав С. Янушак, б. урядовець, Литовського Наукового Т-ва. Окр. Суд у Вильні засудив його по розправі на 2 роки вязниці з припиненням виконання кари.

РЕСПУБЛИКАНСЬКА ШЕВЧЕНКІВСЬКА ОЛІМПІЯДА ШКОЛЯРІВ.

25-го березня у „Київському Театрі Юного Глядача ім. Горького" відкрили республиканську олімпіяду художньої самодіяльности школярів Совєтської України, присвячену 125. роковинам з дня народження Т. Шевченка. В олімпіяді бере участь понад 500 учнів. Уже виконали „Заповіт", пісні на тексти Шевченка, показали музично-театралізований монтаж про дитячі й юнацькі роки поета.

ВІДІЗВАВСЯ ГЕН. ГАЛЛЄР.

Один з провідників опозиції, ген. Йосиф Галлер, пише на тему польсько-німецьких взаємин у „Польонї":

„Нехай Німеччина тямить, що поляки не покинуть ні частинки своїх земель, на яких від віків живуть, і на яких пролилося стільки польської крови. Нехай знають, що будемо нищити безоглядно всіх ворогів, що сягають по наші землі і будемо їх переслідувати аж поза кордони решти словянсько-польських земель, які посідають".

ПРИПИНИЛИ ДІЯЛЬНІСТЬ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ" У БОДНАРОВІ.

Староство в Станиславові припинило діяльність читальні „Просвіти" у Боднарові. Староство мотивує припинення діяльности тим, наче „діяльність цього товариства переступала статутові межі й загрожувала безпеці та публичному порядкові".

КОНФІСКАТА КНИЖКИ.

На поручення властей у Кракові сконфіскували видану по німецьки книжку І. М. Кена п. з. „Серенада Мексика" за безбожницькі тенденції й порнографічний зміст. Книжка видана в Амстердамі.

КОНКУРС НА ПРАПОР.

Словацьке міністерство внутрішних справ розписало конкурс на національний прапор, герб і державну печатку Словаччини.

„ВЕЛИКИЙ ЖИДІВСЬКИЙ ВЕРЕСК..."

„Слово Народове" з 7. квітня в статті п. з. „Не вільно замазувати дійсности" протестує проти того, що ОЗН вважає непотрібною згоду народову, бо, мовляв, сам ОЗН — це власне згода, а далі остерігає жидів, щоб не замазували актуальности жидівської проблеми в Польщі верескливим патріотизмом.

„Серед велйканського вереску своєї численної преси жидівство натягає на себе тогу найбільших польських патріотів. Вже хоч би з тону їхніх закликів за викуп позички протиелтунської оборони виходить, що без їхньої допомоги моглаб нам грозити не знати яка велика небезпека. Тимчасом треба твердо ствердити, що жиди мусять давати й то багато давати, не роблячи при тому ніякої ласки, бо хіба впродовж віків доволі багатств з польського народнього організму виточили. Тому нехай вони не сподіються, що рішучі змагання всього народу, змірюючі до розвязки жидівського питання, опізняться, або впадуть жертвою забуття. Закінчуючи ці замітки, треба зазначити, що поляки мусять почуватися рівночасно і вояками, здібними до переможної війни, і будівничими внутрішнього ладу Річипосполитої".

ЗНОВ СЛОВЯНОФІЛЬСТВО.

Ген. Желіговський далі твердить, що метою польського народу є словянська ідея, якої сутньою прикметою є свобода і суспільна справедливість. У виленському „Слові" сказав він в інтерєю на цю тему:

„Останні лондонські події наповняють мене оптимізмом і надією.

„Коли в часі памятних подій у Чехії обхоплювали нас сильні й великі сумніви, то тепер маю враження, що виходимо на великий шлях польської історичної політики і для нас, поляків, і для нас, словян, єдиної.

„І не тільки тому, що маємо надію, що вкінці скінчиться окружування Польщі західніми сусідами, не тільки тому, що ми знайшли приятелів, які мають звичай додержувати слова, але особливо тому, що то дало нагоду заманіфестувати одностайну поставу всього народу, який має перед собою до виконання великі завдання, маючи очі, спрямовані на армію і її вожда".

„БІЛІ ПАНЧОХИ".

Адміністраційна влада в Лодзі заборонила німцям носити куртки, короткі штанці та білі панчохи, бо цей одяг має характер свого роду партійного однострою.

Тих німців, що носитимуть такий одяг, будуть арештувати і карати.

СВЯТА В ЧЕСТЬ Ю. КРАШЕВСЬКОГО.

З нагоди 125-ліття народин повістяра Ю. І. Крашевського поляки готовлять ряд свят на його честь, між іншим на Волині, де Крашевський довший час проживав.

У ЛЬВОВІ НЕ ДОПУСКАЮТЬ УКРАЇНЦІВ ДО ГОЛОСУВАННЯ

ЛЬВІВ. — „Новий Час" з 22. квітня б. р. подає, що викрито „несамовиті сензації у виборчих кампаніях у Львові", яких ніхто ніколи навіть не міг передбачити. Бо виявляється, що з виборчої листи повикреслювано коло 10,000 українців, між якими є такі як віцемаршал варшавського сойму Василь Мудрий та посол Володимир Целевич. Досі, пише ґазета, одержали до 10,000 українців рішення від Окружних Виборчих Комітетів, що вони зчеркнені з лист виборців.

ВІДОЗВИ НА ЦЕРКВАХ К. У.

БУДАПЕШТ. — Мадярська влада видала відозву до населення Карпатської України, включно з тими, що зо зброєю в руках боролися проти мадярського війська, щоб складали зброю і верталися до своїх міст і сіл. Всі, що це зроблять, користуватимуться амнестією. Відозву порозліплювано по церквах.

АРАДА В ХУСТІ НЕ ВІДБУЛАСЯ.

БУДАПЕШТ. — В дні 26. квітня б. р. мала відбутися, як писала мадярська преса, велика військова парада, получена з політичною маніфестацією, в місті Хусті, в Карпатській Україні. В тій параді мали взяти участь реґент Мадярщини Горті й члени мадярського уряду. Як параду так і маніфестацію відкликано.

ПЕРШИЙ ТРАВНЯ В НІМЕЧЧИНІ.

БЕРЛІН. — Національ-соціялістична Німеччина святкувала перший травень на свій лад. Канцлер Гітлер говорив двічі: до молоді й до робітників. У промовах взивав до національного обєднання, бо без обєднання Німеччина не зможе розвязати своїх проблем. Молоді сказав, що ніщо не прийде їй даром та що треба свої права здобувати. Підкреслив, що обєднана Німеччина не має чого боятись, але розєднана може впасти.

Згадав за Злучені Держави.

Характеристичне у промовах Гітлера було те, що він згадав по імені тільки Злучені Держави, яким порадив скінчити з бойкотом німецьких товарів і краще впускати до Америки німецькі товари ніж „найнижчих німецьких громадян".

ПОЛЬЩА ДУМАЄ ПРО ПРОТЕКТОРАТ.

ВАРШАВА. — В Польщі говорять цілком отверто про те, що вона повинна взяти місто Данціґ під свій протекторат, відбираючи його від Ліґи Націй. Дуже можливо, що з таким проектом вийде полк. Бек, польський міністер заграничних справ, коли буде обговорювати справу Данціґу в польськім соймі наступної пятниці.

ПОВИННІ БУЛИ ДАВНО ЗАНЯТИ!

ВАРШАВА. — „Курер Варшавскі" пише, що армія ген. Галера повинна була заняти Данціґ ще в 1920 році. Але, пише ґазета, ще не запізно те саме тепер зробити.

ПРОТИ НІМЦІВ.

ВАРШАВА. — В польській пресі замітний не то протинімецький, але навіть і протиаґлійський сентимент. Є повно відомостей про те, як німці „побивають" поляків на Шлеську і в Данціґу. Пишуть, що польські студенти перервали науку в політехніці в Данціґу, щоб тим запротестувати проти „німецьких надуживть", зокрема проти того, що німецькі студенти на них нападають і їх побивають.

МУСЯТЬ КОНТРОЛЮВАТИ ДВІ РІКИ.

ВАРШАВА. — Йде аґітація за те, що Польща мусить бути готова оборонити дві ріки, Вислу і Німан, як ті, що є „життям" Польщі.

ЩО ЇЙ РОБИТИ З СОВЄТАМИ?

ЛОНДОН. — Совєти натискають на Анґлію і хочуть бути з нею в союзі. На те вже годиться Польща, що готова вже перепустити через свою територію совєтські війська, а Анґлія вагається. Боїться наразити собі таким союзом з комуністами Ватикан, Портуґалію й Еспанію та Японію.

ЗАЯВА „ПАЦИФІСТІВ".

МОСКВА. — Перший травня пройшов, як бувало, під знаком військової маніфестації. Маширувало військо і їхали гармати та повзи. А воєнний комісар Ворошилов виголосив промову, в якій сказав „світові", щоб він знав, що „ми не тільки вміємо воювати, але ми таки любимо воювати".

ЗАГАДКОВИЙ ЛЕТ.

РИМ. — Шукають відповіди на питання, чого вибралися літаком у подорож до Африки, зглядно до Лібії, військові начальники Німеччини й Італії: ген. Вальтер фон Бравшіч і ген. Альберто Паріяні. Назагал панує переконання, що вони обідва виготовляють спільний плян майбутніх воєнних операцій.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади нале ить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СВІТ ЗАВТРА

У Ню Йорку відкрито з великою парадою й з богатьома промовами світову виставу, що її охрещено кличем „Світ завтра". Провідники Америки, політичні, суспільні, церковні, наукові, бизнесові, говорили при тій нагоді на виставі й поза виставою багацько слів про те, як буде представлятися цей світ завтра та що для нього може зробити Америка.

Один з нюйорських проповідників говорив у той день у своїй проповіді, що це задивлення в майбутнє може бути заманливою потіхою для тих, що не можуть дивитися в теперішнє, що зацікавлення будучністю може бути полекшею для тих, що в сучасності бачать лише сумні річи. Іншими словами, ті, що не мають нічого гарного „нині", дивляться на „завтра".

Цими словами цей священик дуже влучно описав стан світу поза Америкою, передовсім Европу, з котрої вийшли просто майже всі мешканці Америки. Европа нині не дивиться далеко в будучність. Її погляд прикований до найближчої будучности, до найближчого завтра. Мало хто з людей в Европі дивиться навіть на найближчий рік, мало хто бачить поза цей рік, багато навіть поза найближчий місяць. Там є міліони людей, що лягають кожного дня спати з питанням у своїй голові: „Що буде, як пробуджуся завтра рано". Американські обсерватори Европи кажуть, що европейці просто вже втратили звичку дивитися на дальшу будучність. Вони не роблять плянів на дальшу мету, бо плянувати на дальшу мету є просто неможливим.

З Америки могло би здаватися, що якась промова великого політика, в Америці або в Европі, має велике значіння для долі цих людей та їх наставлення до будучности. Живі спостереження показують, що промови нині в Европі не числяться. Час слів уже минув. Нині числяться лише діла. Отже лише таке слово числиться, як відкликання договору; як подання умов, себто слово, що є властиво ділом. Суперечки між бесідниками теж не мають великого значіння. Через те й нема що дивуватися, що вулиця в Берліні так байдужно відносилася до остонньої промови Гітлера.

Багато більше значіння ніж промовницькі контести політиків мають такі факти, як загальна мобілізація армій. Мобілізація накладає на край, головно економічно слабий, як Польща, Італія, Румунія або Мадярщина, величезний тягар. Нести його довго край не зможе. Обезсилений край може бути доведений до виповідження війни або до здачі без війни.

Ось так Европа стоїть перед страшним завтра: дальше існування ненормального стану або війна або нормалізація на якихось основах, які мало хто вважає нормальними.

Як довго потраплять люди жити серед таких ненормальних виглядів і не стратити останків нормальности? Правда, нинішня людина має сильніші нерви, ніж давніша, але чи можна й ці сильніші нерви натягати без краю?

ТРАВЕНЬ!

(Від власного кореспондента „Свободи").

Прага, кінець квітня 1939 р.

Хто раз пуститься в пророкування, той вже мабуть ніколи від цеї хороби не вилікується. Особливо коли тому пророкові хоч раз пощастило й котре-небудь його пророкування дійсно справдилось. Але треба правду сказати, тепер в Европі не так-то вже й трудно бути пророком, особливо політичним. Висока політика, яка колись робилась за зачиненими дверми й якнайдальше від денного світла, вийшла нині на вулицю й стала прилюдною. Це пояснюється тим, що рішальна сила політики — військо — нині не є сліпим знаряддям, а свідомим чинником, який потребує не лише технічного, але й ідеольоґічного опрацьовання. У процесі цього опрацьовання беруть участь також ширші народні маси, таким чином політичні таємниці перестають бути маєтком високопоставлених одиниць і просякають у найширші верстви. Хтось знаходить відповідне ґасло, як вогонь у лісі перескакує з дерева на дерево, так це гасло передається з уст до уст, і за хвилину його повторює цілий нарід. Треба тільки мати вуха, щоб чути, й очі, щоб бачити. Отже бути при таких умовах пророком справді не тяжко!

Цілу зиму німці по всіх усюдах повторяли: „У березні щось станеться" й вітали себе гаслом „Слава березню". Треба було бути сліпим і глухим, щоб у таких обставинах не очікувати в березні важних подій. І справді в березні багато дечого сталося. Перестала істнувати Чехословаччина як самостійна держава. Литві взято Кляйпеду, а Румунія приняла продиктовану їй умову з Німеччиною. Нам цей фатальний березень приніс особливо тяжку втрату: перестала істнувати Карпатська Україна, на яку ми покладали стільки надій. Отже: чи не приніс березень багато нового?

Тепер німці по всіх усюдах здоровлять себе кличем: „Слава травню". Це ніби малоб означати, що в травні треба очікувати дальших великих подій, що в травні знов „щось станеться". Правда, й місяць квітень не обійшовся без великих подій: Албанію прилучено до Італії, Польща перестала бути спільником Німеччини й поставила себе під охорону Анґлії й Франції, Совети зроблено активним чинником світотової політики й т. д. Але Німеччина в квітні заховала ніби спокій, бо її війська не посунулись ні на крок далі. Але тепер, в травні, Німеччина зробить дальший скок в якімсь напрямі.

В якім? Політика й політичні пророки цілого світу ламають собі тепер над цим питанням голову, та ніхто, розуміється, не знає чогось певного. Найбільше правдоподібности має акція в сторону Польщі, Румунії або Югославії, причім до Польщі Німеччина має найбільше претенсій. Тут насамперед живе велика німецька меншість, потім тут ятриться відчинена рана Данціґу й коритара, нарешті тут ще є справа Горішнього Шлеська й Тешина, справа, яка з німецького погляду далеко не полагоджена. Крім цього теперішня політика Польщі дає Німеччині ще одну притоку до рішучих кроків. Доки Польща була в союзі з Німеччиною й трималась „лінії Пілсуського", Німеччина не мала причини виступати проти неї й братись до зброї. Але вже в березні, коли Польща мала підставу побоюватись, що Німеччина готова й її нарушити, вона через ніч переорієнтувалась і вступила в тісніший звязок із Советами. Це була перша „зрада". Потім Польща приняла анґлійське забезпечення її границь чи незалежности й зі свого боку зобовязалась боронити Анґлію, рівночасно діставши обіцянку анґлійської позички на узброєння. Це вже може вважатись безпосередньою „погрозою" для німецьких інтересів. Нарешті, коли Німеччина запропонувала Польщі вирівняти всі спірні питання по доброму, Польща на це відповіла мобілізацією. Справа тепер стоїть так, що Німеччина має супроти Польщі цілком вільну руку й кожної хвилини може дати своїм військам приказ обсадити ту чи іншу польську територію.

У Румунії живе також велика німецька меншість, своїм правним положенням далеко не вдоволена. Та це ще не причина для військового нападу, тим більше, що Румунія не противиться німецьким плянам і начеб то не ставить опору німецькій господарській експанзії. Але внутрішня дезорґанізованість і безпорадність Румунії, безладдя й корупція, які там панують, можуть дати Німеччині „притоку" вмішатись хочаб для того, щоб забезпечити собі точне виконання недавно заключеної торговельно - господарської умови. Та це не все. До Румунії ще має претенсії Болгарія, колишній союзник Німеччини ще з часів світової війни. Коли мирова конференція 1919 року встановляла нові границі Болгарії, то Румунія дістала Добруджу, одну з найкращих країн Болгарії. Болгарія цього не забула, й Німеччина її підтримує в її вимогах. Не треба отже, щоб Німеччина зробила перший крок: цей крок може зробити й Болгарія, а Німеччина може прийти пізніше й сказати своє слово.

Лишається ще Югославія. Тут Німеччина безпосередніх національних інтересів не має, бо та жменька німців, що живе в цій державі, не має ніякого значення. Зате тут відограють велику ролю інтереси політичні й господарські. Ніхто не знає, як далеко йдуть нинішні німецькі пляни, але не буде нічого дивного, коли Німеччина проголосить, що їй належить ціла спадщина Габсбурґів, отже також і всі землі колишньої корони св. Стефана, себто більша частина земель нинішньої Югославії. Тут Німеччині, очевидно, доведеться також рахуватись з Італією та Мадярщиною, але це ніби „свої люди". Отже з ними можна буде „по доброму" поділитися. А що в Югославії в середині далеко не все „обстоїть благополучно", бо там досі панують лише серби, а інші народи почувають себе поневоленими. Ось тому Німеччина може скористуватись хорватами як у Чехословаччині використала словаків. Правда, серби дуже завзяті вояки, та коли їх узяти з трьох боків у кліщі між Італією, Мадярщиною та Німеччиною, то нічого їм не поможе їх завзятість. Найкраще булоб, як би помирились з хорватами. І до цього тепер іде.

Ось такі перспективи має перед собою очікувана травнева акція Німеччини. Скрізь вона надибає на прихильні передумови. Одна лише є небезпека, що з цього може виникнути нова світова війна. А вона при нинішнім стані річей, є для Німеччини звязана з дуже великим ризиком. Та всі переконані, що світової війни не буде, як не було її по обсадженні Чехії й Моравії Клайпеда та Альбанії.

Отже як перед трьома місяцями так і тепер знова стоїмо перед військовою акцією Німеччини, а можливо Німеччини, Італії та Мадярщини. А коли ми тут всюди чуємо „Слава травневі!", то пророки мають легку працю. Побачимо, чи і це сповниться!

М. Сивошапка.

НІМЕЧЧИНА І МАДЯРЩИНА

Уже вся наша преса обговорила широко те, як поступила Німечина супроти Карпатської України. Менш більш ми вже ту справу висвітлили. Очевидно в українському розумінні й багато з цеї події навчились, що нам у будуччині вийде на добре. Але всетаки тяжко розуміти, чому Німеччина керувалась аж так брутально виключно своєю власною користю. Можливо, що тут таки заважив чорний дух Мусолінія і його зятя Чіяна, бо саме тоді, коли німці займали чеську землю, Мусоліні телефонував до мадярського реґента Гортія: „Раджу вам негайно обсадити Підкарпатську Русь". Слово Мусолінія має у Гітлера велике значіння, а Мусоліні підпомагає мадярів. Це знаємо. Але проте як розуміти поступовання Німеччини по загарбуванні Карпатської України мадярами? А їх становище—наскрізь вороже. Це видно от хочби з такого інциденту як панахида, яку хотіли влаштувати українці в Берліні по поляглих за Карпатську Україну. По цій панахиді мали відбутися збори, на яких мав говорити О. Севрюк, що був наочним свідком критичних подій у Карпатській Україні. Отже німецька влада заборонила в останній хвилі панахиду, а на сходини дала дозвіл тільки як на закриті збори без права на дискусію і ухвалювання резолюцій. І тільки з дозволом на один реферат—О. Севрюка!

Тут бачимо, що німецький уряд уже станув цілком отверто, а навіть демонстративно, проти українців, а зокрема проти Карпатської України. А це значить, що тимсамим він станув демонстраційно по стороні мадярських грабіжників і не хоче допускати до нічого такого, що булоб мадярам немиле.

Знаємо, що Гітлер тримає Мадярщину „на ланці". Він іще не впровадив до неї свого війська, як це зробив з Чехословаччиною, але зате старається осягнути те саме, хоч іншими способами. Ось що пише про це один часопис:

„Визискуючи те, що мадяри усувають жидів з господарської ділянки, беруться німці до господарського підбою Мадярщини.

„Мадяри з острахом стверджують, що жидівські маєтки, які втратили одну третиту своєї вартости, переходять тепер у німецькі руки. А німці стягають зараз своїх людей і їм дають місця урядовців і робітників.

„Статистика виказує за минулий рік, що велизечна більшість чужинців, що прибули до Мадярщини, це люди німецької національности. Тому тепер займають місця в мадярських урядах люди з цілком чужими назвами, що заступають родовитих мадярів.

„І нераз підносяться німецькі голоси, що називають мадярів „азійською ордою", або таки „азіятами" та „циганами".

„Ось так, під покришкою „расизму", німці переводять господарський підбій Мадярщини. Що далі: вони роблять з Мадярщини свій кольонізаційний терен для своїх підофіцирів, урядовців і купців, яким невигідно жити у своїм великім „фатерлянді" (вітчині), де їм тепер живеться дуже тісно й голодно".

Далі пише та ґазета, що тих харчів, що їх німці вивезли з Чехії, останеться всього на 6 до 7 місяців. Потім мусять дістати їх з Румунії. На те числить Німеччина. І держить Румунію в страху, якби не хотіла тих харчів давати, бо має на поготівлі мадярів, що моглиб кинутись на неї за Семигород.

Та цікаве тепер також і те, які будуть відносини між Мадярщиною і Польщею, бо так виглядає, що між Польщею і Німеччиною таки конфлікт назріває. Як знаємо, Польща страшенно побивалася за те, щоб знищити Карпатську Україну і прилучити її до Мадярщини. Тепер вона може це ще гірко відпокутувати! Та покищо Польща далі вірно попирає Мадярщину і так завзято нищить українську назву Закарпаття, що не дозволяє уже нашій пресі уживати назви „Карпатська Україна". Це конфіскує, а дозволяє тільки на назву „Подкарпатска Русь". І не дозволяє ні словом згадувати за карпатських Січовиків. Ні за те, що вони в горах держаться і далі бються з мадярським наїзником.

Як бачимо з того, то нашому Закарпатті, як і цілій нашій нації, прийдеться ще не одно переживати. Неодну „штуку" може ще з нею втяти і Ніімеччина. Все те можливе. Але тепер ми маємо вже досвід. Тепер не буде між нами вже нікого, щоб дав себе зловити на такі „штуки". Геройський опір карпатських Січовиків і населення Закарпаття є відповіддю Гітлерові й усім тим, що захотілиб приказувати українському народові, що він має робити. Український нарід буде воювати чи годитись, але слухатиме тільки свого власного приказу. Як би не „бенешівська" політика ріжних Прхалів, булаб Мадярщина знала, чого може доконати навіть пів міліона наших людей. А так нарід міг тільки засвідчити своє геройство. А ви там за морем повинні тепер представити світові оте наше геройство. А також не забути в Америці вияснити і ту „зрадницьку" і „фарисейську політику" чехів, яку вони закінчили аж так ганебно, що довели до траґічного проливу крови в Хусті. Те все, це наслідки політики Бенеша. Я повинен те вам отверто сказати. А навіть почуваюся обовязаним це сказати, бо я так багато написався про Масарика і Бенеша! Я їх так хвалив. Я їм так вірив і так їх завжди виправдував. А робив це тому, бо надіявся від такого Бенеша цілком чого іншого.

Клим Обух.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина друга.

(68)

Мамстрюк зразу зачав було доказувати, що Кудеяра карають смертю не без вини, бо він посягнув на життя государя, а таких злочинців ніде не милують. Але Ямболдуй-мурза перебив йому і вказав на це, що цар без всякої вини убив жінку Кудеяра, і коли Кудеяр справді посягнув на життя государя, то зробив це не тямлячи себе і йому того не можна брати за вину.

Мамстрюк пізнав, що кримський посол все знає і, вже більше не спорив.

— Але як тут порадити, — сказав — наш государ буває нераз надмірно гнівний. Ти посол, а коли йому таке скажеш, то він і з тобою, Бог знає, що зробить; а мені сказати йому таке, то він велить мені за ті слова врізати язик.

— Ну, то попрощайся зо своїми синами, — сказав Ямболдуй-мурза — хан велить замучити їх. Коли хочеш, щоби твої сини були живі, то спаси Кудеяра і виправ його до нас.

Мамстрюк вимовлявся, що на всякий случай годиться заждати на царя, що коли хан дав такий приказ Ямболдуй-мурзі, то най він сам скаже цареві, як вернеться з виправи.

— Заки він вереться, Кудеяр умре з голоду — сказав Ямболдуй-мурза. — Увільни Кудеяра, а я вишлю його у Крим; інакше твої сини погибли.

в — Так ось що, — сказав Мамстрюк — цареві про це говорити не можна, а також і Кудеяра до тебе виправляти, бо за таке мені смерть... Але що іншого, слухай... Ямболдуй-мурзо, будь мені приятелем і тобі таким буду! Поклянись після своєї віри, що нікому не скажеш; про це будемо знати я, ти і ще третій, кого я виберу, а більше ніхто.

— Клянусь тобі, що нікому не скажу, — відповів Ямболдуй-мурза — тільки, щоби Кудеяр був живий і вільний.

Він буде жити і на волі — сказав Мамстрюк, — мої сини — своя кров, вони дорожчі понад все! Цар-государ поручив мені наглядати палати; коли цар вернеться, я донесу йому, що Кудеяр в пивниці помер, скажу, що сам собі розбив голову з розпуки, а я велів його тіло кинути до озера. Але до Криму Кудеяра не можна пустити, бо там Атанас Нагий, наш посол, довідається, що Кудеяр в Кримі і зараз напише цареві. Тож най Кудеяр втікає на Литву; він жеж до нас прийшов з литовської землі, він литовський, а не московський чоловік, хай він, там проживаючи, перемінить своє прізвище і не називається Кудеяром. Дай йому лист від себе, немов то ти свого татарина посилаєш до Литви за ділом, а я велю дати тобі грамоту, що тобі позволено вислати гонця; цареві же скажу, що ти посилав через Литву в справі моїх синів.

— Хай вже і так буде, — згодився Ямболдуй-мурза — щоб тільки я побачив Кудеяра і знав, що він на волі, а тоді і твої сини будуть випущені на волю; а коли би Кудеяр не міг щасливо видістатися з московської землі, то вже твоїм синам не бути на волі, а тобі їх оглядати.

Був у Мамстрюка вірний відданий слуга, родом з Черкас, по імені Алин, а в хрещенні Наум. Мамстрюк поділився з ним тайною і зачав радитися, як би то зробити, щоби і сам Кудеяр не знав і нікому не міг сказати, хто його висбободив.

Алин, подумавши, дав таку раду:

— Чи тямиш, як може перед місяцем наш опричний чоловік Федько Ловчиков доносив на другого опричного чоловіка, Самсона Костомарова, будьто би він, Самсонко, хотів втікати на Литву і в тій цілі заходив до литовського посла, але Самсонко перед государем виперся всього, заявляючи, що не був у литовського посла і не гадав втікати, але з опричнини його не викинув, а я напевно знаю, що Самсонко був у литовського посла і хотів втікати, а тепер живе в опричнині нерадо та всіх боїться. Тож коли би Самсонкові дати грошей на дорогу, то він би утік разом з Кудеяром. Кудеяр думав би, що це Самсонко його увільнив, а знов Самсонко знав би лише мене, а не догадувавсяб тебе.

Самсон Мартинович Костомарів був широкоплечий мущина, трицяти літ, родом з Каширських дітей боярських, служив у війську і попався у полон литовцям. Доля кинула його на двір одного литовського вельможі, де з ним обходилися ласкаво. Там заняла йому серце донька одного литовського дідича, що виховувалася при дворі жінки цього вельможі. Дівчина хотіла віддатися за молодого москвитина, а і пані, її опікунка, не противилася, знаючи, що Самсон радо лишиться на Литві, але родичі дівчини не згодилися на таке подружжя. (Дальше буде).

ВІДКРИТТЯ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ

Пів міліона людей прибуло на відкриття світової вистави в Ню Йорку в минулу неділю. Між промовцями, що відкрили виставу, був і президент Рузвелт, котрий промовляв з Подвіря Мира. Перед ними видно громаду газетних фотографів, що приготовляють для преси такі фотографії, як отся.

З ДНЯ

НАШ УСПІХ.

Українські лицарі Карпатських Гір довершили таких геройських вчинків, перед якими клонить голову кожний чесний чужинець. Це геройство таке велике, що один із хорватських провідників, перебуваючи тепер в Америці, сказав: „Українці втратили Карпатську Україну. Це втрата болюча. Але геройство Карпатських Січовиків, виявлене в обороні рідного краю, з надвишкою покриває ту втрату”.

Карпатська Україна виявила героїзм не лиш в мілітарнім конфлікті. Вона дала переконливі докази, що ми вміємо також будувати. За кілька місяців свого існування, не звертаючи уваги на перепони, Карпатська Україна зробила великі поступи в адміністрації, шкільництві, економіці і т. п.

Цей приклад мілітарного геройства Карпатської України і її державницько-конструктивних успіхів став заохотою для всіх українців, по цілому світі. Бо вони мали нагоду щераз упевнитись щодо вартости своєї раси. Вони щераз наглядно переконались, що українці, це цінний нарід, який блискуче виявляє свої спосібности, як тільки має найменшу нагоду їх проявити.

ЦЕ НЕ ВСІМ ПОДОБАЛОСЬ.

Випадки в Карпатській Україні, не звертаючи уваги на її здавлення і захоплення мадярами, занепокоїли таких наших ворогів, як поляки та москалі. А також, зрозуміле, і таких яничар, якими є большевики.

Занепокоїло це навіть декого з наших „рідних” радикалів-соціялістів. І тому взялися вони по „соціялістичному” ділитися ураїнським героїзмом з „братами”-чехами.

ВІДНОШЕННЯ МОСКАЛІВ І ПОЛЯКІВ.

Москалі і поляки цілий час намагались спотворити український рух в Карпатській Україні. Та це їм не вдавалось. Бо події в Карпатській Україні так виразно промовляли за українців, що ворожі наклепи мов сміття спливали, не лишаючи найменшого сліду по собі.

І сплилиб ті наклепи у канал, без найменшої для нас шкоди, якби на поміч ворогам не поспішили наші землячки з Америки.

Маємо на увазі тих наших американських „січовиків”, яких комендантом є п. Максим Бойчук, що добивається „слави” тим, що знеславлює діячів Карпатської України і їхню працю.

СУМНА „СЛАВА”.

Цей п. Бойчук дав 23 квітня ц. р. в Ню Йорку в Бетовен Гол „відчит” про свою недавню поїздку на Карпатську Україну, в якім намагався знеславити все те, що діялось в Карпатській Україні, „доказуючи”, що адміністрація Карпатської України була недолужна, що вешталось у ній багато підозрілих типів, які були при кермі. Тяжко „обвинувачував” він також Карпатську Січ та її провід. Все те на снові власних „спостережень”, опертих на огірченню, що Карпатська Січ відкинула його „дарунок”, січовий прапор, який Бойчук віз аж з Америки від Чорноморської Січі.

ПРИЧИНИ ВІДКИНЕННЯ.

Не знаємо точно причин відкинення того прапору. Та догадуємося, що Карпатська Січ відкинула його можливо тому, що знала ту минулу роботу американської „Чорноморської Січи”, яка звязана з такими особами як п. Бойчук. А може ще й тому, що брала цілу ту поїздку з прапором до Европи за нещиру, лицемірну, комедіянтську і непатріотичну. Бо в той час, коли всі орґанізації в Америці старались зібрати якнайбільше грошей на піддержку державницького будівництва Карпатської України — „Чорноморська Січ” зібрала лиш стільки гроша, щоб купити прапор і заплатити дороґу делеґатові; не рахуючи тих $60, які цей „американський делеґат” немов на глум вручив урядові.

Ось з таких то причин цей п. Бойчук обкидує тепер болотом будівництво Карпатської України.

ВОРОГИ ЦЕ ПІДХОПЛЮЮТЬ.

Вороги тільки на те чекали. Бо ось нюйорське „Новое Русское Слово” посилає на відчит цього чоловічини аж свого спеціяльного кореспондента. А тепер появилося уже кілька чисел цеї ґазети зі статтями, в яких обширно розповідається про те, як Бойчук розказував про „провокаторів” на Карпатській Україні, про надужиття в адміністрації, про „ґітлерівську політику”, про кумедність і оперетковість цілої державнотворчої праці карпатських українців. А товпа при тім ревіла „ганьба” і „бууу” — подає з насолодою московський писака.

Не меншої „почести” добився цей п. Бойчук і від поляків: Нюйорський „Нови Свят” написав про той відчит навіть редакційну статтю, в якій, покликуючись на відчит п. Бойчука, зогиджує наш визвольний рух й таврує його як „ґітлерівську інтриґу”.

ТЕПЕР ПИШУТЬ БАГАТО.

Ще ніколи наші вороги, пишучи про нас, не розписувались так широко над такою неважною і дрібною справою, якою є марненький відчит людини, що є політично неграмотною, а у своїх поступках — без контролі. Про віча та маніфестації, в яких брали участь десятки тисяч осіб, наші вороги мовчали. А тепер вдарили у всі дзвони нараз, бо дістали в руки вправді купу сплетень, але — з українських рук. Не важно для них, які це руки і яка олова. Їм треба юдиної роботи. І її дістали.

Хайже тепер ті, що дорожать національною честю, приймуть до відома цю сумну вістку. А кожний з нас хай тепер бачить, до чого воно доходить, коли потураємо отаманії.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Нова радіопрограма.

У пятницю, 5. травня ц. р., від години 6:15 до 7 ввечір буде надано зо стації W.A.R.D. (1400 KILOCYCLES) вперше українська радіопрограма „Голос України”.

Від того часу Українська Радіопрограма „Голос України” буде надавана кожного понеділка, від години 6:30 до 7. ввечір, і кожної пятниці від години 6:15 до 7. ввечір.

Заряд програми сподівається, що українське громадянство в Ню Йорку й околиці наставить свої радіові апарати на поданий час і слухатиме програму, яка крім бизнесових оголошень буде надавати новинки зо світу, радіо-театр, музику, спів, відповіди на запити і т. і.

—o—

ШІКАГО, ІЛЛ.

Відчит.

У понеділок, дня 20. березня 1939 р. прибула до нашої громади з відчитом пані Стефанія Галичин, голова Українського Червоного Хреста ОДВУ з Ню Йорку.

Шановна гостя оповіла присутнім, що зібралися в поважній скількости, про працю українських націоналістів в рідному краю. Почала від положення, в якому опинився наш нарід безпосередно по війні! Серед тих хаотичних подій, які слідували зараз після нашої програної, ідея українського націоналізму стала відразу панівною. Ця ідея, спочатку під іменем УВО, а відтак під прапорами й знаменем ОУН, полонила широкі маси, а головно молодь, яка побачила одинокий ратунок в новій силі українського націоналізму.

Бесідниця вказувала також і на практичну працю націоналістичних орґанізацій: боротьба з польською асиміляцією, кольонізацією та польонізацією. Це одинокий український націоналізм, що поставив українські маси на правильний шлях, казала вона, це він, що зумів побідно виперти комуністичну язву з нашого народу.

Навязуючи до визвольного руху закордоном, а головно в Америці, пані С. Галичин пояснила, що Орґанізація Державного Відродження України і всі співбратні з нею по ідеї орґанізації, ведуть таку саму, рівнобіжну працю, що визвольний рух в рідному краю. Ми творимо запілля цього руху, а еміґрація в першу чергу матеріяльно стає до помочі визволенні України, хоч і не забуває за плекання цеї самої ідеї.

В дискусії виступали й противники українського націоналізму, як соціялісти та гетьманці. Вони намагались переконувати публику, що на рідних землях їх ґрупи творять найбільшу силу. На це відповіла прелеґентка, яка була вихована в краю, що про гетьманців в краю ніхто не знає, а знова робота радикалів не іде по лінії найвищого інтересу нації, а тільки по лінії вузкопартійности.

По відчиті переведено збірку та вислано $13.50 на політичних вязнів. Зложили по $1: Васевич, Яськів, Бабій, Шпікула, Романишин, Скоропад, Вус, Тимець, Вуйців, Паньків, Бовинек; по 50 ц.: Васильців, Жидун, Гавриїл; решта дрібними.

Збори закінчено відспіванням „Не пора”.

ДО ВІДДІЛІВ УКРАЇНСЬКОГО ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА ТА ГРОМАДЯНСТВА

КОМУНІКАТ.

Минуло вже 6 років від часу оснування Орґанізації Українського Червоного Хреста.

Основуючи цю орґанізацію, її будівничі були тої думки, що для народу, котрий не має своєї держави, найкраще заложити таку жіночу орґанізацію, яка моглаб повести працю, що лежить в основі такої орґанізації, як Червоний Хрест.

Коли мати на увазі, що ми є іміґрацією поневоленого народу, яка повинна активно помагати тому народові осягнути волю, то оснування такої орґанізації як Червоний Хрест було тим більше побажане. Тому тоті перші членниці, що закладали цю орґанізацію, приняли назву міжнародного Червоного Хреста.

Ідея, яку пропаґувала орґанізація Українського Червоного Хреста, зеднувала собі чимраз то більше прихильників серед нашої іміґрації, а зокрема жіноцтва, яке почало масово вступати в ряди цеї орґанізації. Впродовж короткого часу ця орґанізація зросла в велику силу, так, що тепер вона вже начисляє 55 відділів по цілій Америці.

Коли мова про громадську працю тут серед нашої іміґрації та про працю в користь рідного краю, то жіноцтво, зорґанізоване в рядах УЧХ, виконувало ту роботу з дійсним запалом та великим успіхом.

Коли знову говорити про другу ділянку праці, а саме про контакт з американським Червоним Хрестом, та про ту стислу функцію, яку веде Американський Червоний Хрест, то цього наша орґанізація не могла як слід виконати. Бо треба було, щоб усі наші членниці ставали членицями американського Червоного Хреста, були там активними та передавали також приходи з усіх підприємств до них.

Тому головна управа нашої Орґанізації почала роздумувати над тим, в який спосіб повести працю так, щоб вона відповідала вимогам нашої іміґрації й нашого народу взагалі, а таксамо й вимогам тої Орґанізації, якої назву ми носимо.

Застановляючися над тим, управа УЧХ прийшла до переконнаня, що наш національний інтерес вимагає того, щоб ми й надалі мали таку саму орґанізацію, але тільки з іншою назвою, такою, яку мають поодинокі національности. От приміром ірляндці мають ту саму орґанізацію, але їх хрест називається Зеленим Хрестом, пристосований до їхньої національної краски. А швайцарці називають її Білим Хрестом.

В межичасі, коли управа застановлялася над тою справою, прийшло повідомлення від Американського Червоного Хреста з Вашинґтону, що й наш Червоний Хрест повинен змінити свою назву, таксамо, як це зробили інші національности.

Отже головна управа УЧХ, ОДВУ в порозумінні з центральною управою ОДВУ рішила на спільних зборах дня 28-го березня 1939 р. змінити назву з Українського Червоного Хреста на **Український Золотий Хрест.** Рівночасно головна управа повідомила Американський Червоний Хрест про цю зміну й на днях ми отримали від заряду Американського Червоного Хреста відповідь, якою вони вповні одобрюють прибрану нами зміну назви.

Тому повідомляємо всі відділи УЧХ, щоб від сьогоднішнього дня вживали тільки назви: **Український Золотий Хрест ОДВУ.**

Одностреї остаються ті самі. Ріжниця є тільки та, що замісць червоного хреста треба носити на одностроях золотий хрест. Жадних інших змін нема.

Всі відділи, які брали й беруть практичні курси Червоного Хреста, повинні й на далі це робити.

Ще раз зазначуємо, що крім краски й назви ніщо інше не змінилося. Тимсамим ми будемо й надалі пропаґувати ту саму ідею, на якій повстала, зросла й існує наша Орґанізація.

Слава Україні!

За головну управу УЗХ, ОДВУ:
Стефанія Галичин, голова.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в суботу, 6. травня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі на омпилай Гил. Обовязком усіх членів прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження. — Ю. Ясінчук, предс.; П. Тиняк, кас.; П. Черкас, секр.

ВІДОЗВА

ДО РОГАТИНЦІВ У ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І КАНАДІ.

Шановні Земляки!

Відома вам важна справа нашого рідного повіту. А саме будова Народнього Дому імени Івана Франка в Рогатині. Читали ми поклики у справі допомоги, вислані з рідного краю. Читали в тій справі поклики наших місцевих комітетів в Америці і Канаді. Та все не знаємо нашого успіху в збірках, бо нема звязку.

Щоби повести ширшу акцію в згаданій справі, Комітет Рогатинщини в Рачестер, Н. Й., скликає перший зїзд Рогатинщини до Народнього Дому при 831 Джозеф Евені в Рачестер, Н. Й., в неділю, 28-го травня (мая). Програма нарад буде проголошена на зїзді, який зачнеться рано.

Просимо рогатинців з подальших і ближчих околиць Америки і Канади взяти участь у першім зїзді Рогатинщини. Це буде перша спроба зібрати наші рогатинські сили. Просимо повідомити нас, скільки і звідки люди приїдуть на адресу секретаря комітету:

D. Bratush
358 Avenue A Rochester, N. Y.

Як можна оминути великі кошти дороги, це хай обговорять самі рогатинці на місцях. Найтанше їхати автомобілем. Хай ніщо не буде для рогатинців перешкодою їхати на зїзд. Це буде перша спроба обєднання нашої сили.

За Комітет Рогатинщини в Рачестері:

Петро Петрів, Д. Братусь, В. Кісіль.

ПРЕДСТАВНИК РОСІЇ.

Іван Майський, большевицький амбасадор у Лондоні, що бере живу участь у переговорах між Росією й Анґлією.

ШВАЙЦАРІЯ ПРИГОТОВЛЮЄ РЕЗЕРВИ...

Швайцарська федеральна рада видала кілька декретів про приготування цукру, кави, товщів, оливи та паші. Ще у грудні минулого року видано декрет про приготування резерви бензини й бензолю.

КІНЕЦЬ АМЕРИКАНСЬКОГО ІМІҐРАЦІЙНОГО ВІКУ

Показується, що біжучого десятиліття Америка пише закінчення до історії одного з найбільших іміґраційних рухів які коли існували. Від приблизно 1830 року, коли то справді іміґрація почалась на велику скалю, Злучені Держави були краєм повних надій для всіх европейських народів. В ті часи їх приїздило Америки міліонами. На протязі сто років приїхало до Америки 38 міліонів людей. Навіть у часі від 1920 до 1930 року, хоч були гострі ограничення іміґрації, було поверх три міліони надвишки населення в Злучених Державах у наслідок іміґраційного руху.

Прихід депресії, котрий приніс за собою загальне безробіття, рівночасно приніс кінець іміґраційного населення з іміґраційного руху у Злучених Державах. Від 1931 до 1938 року корабельні компанії вивезли з Америки загально 4,487,085 чужинців і громадян на постійний побут поза границі Злучених Держав, а з повортом привезли сюда разом 4,260,081 чужинців і громадян на постійний побут. Виходить, що на протязі тих вісім років убуток населення через іміґрацію виносив 227,004 особи.

Відколи розвинулись більш напружені расові переслідування в деяких краях Европи, від тоді іміґрація збільшилась. Однак після існуючих приписів закона про квоту, котрі ограничають загальну річну іміґрацію до числа 153,774 осіб з країв поза західною частиною півкулі земної, а також встановлені вимоги, що „жаден чужинець не буде допущений, котрий може стати тягарем суспільства" — здержують всяку можливість ширшого напливу іміґрації зі згаданої частини світу.

Зібрані відомости департаментом стейту виказують, що в багатьох краях аплікації на іміґраційну візу зроблено в таких великих числах, що іміґраційна квота вже виповнена на довгі роки. В самій Німеччині внесено 260,000 аплікацій, що заповнює іміґраційну квоту приблизно на десять наступних літ.

Тимчасом виглядає так, що конґрес думає надальше триматись свого дотеперішнього становища супроти ограничення іміґрації й то через необмежений протяг часу. Фактом є, що в обох палатах конґресу існують ґрупи законодавців, котрі в додатку до сучасних ограничень бажали би ще більшого загострення приписів закону проти іміґрації до Злучених Держав. Наприклад, між внесеними законопроєктами один домагається зменшення існуючих іміґраційних квот на 90 відсотків, а інший знову пропонує, щоб цілковито припинити іміґрацію на протяг 10 літ часу, або доки безробіття в Злучених Державах не перевищатиме загально три міліони людей.

З другої однак сторони предложено теж законопроекти зовсім інших думок, а між іншим один пропонує, щоби нікому не забороняти захисту в Злучених Державах, кого переслідують за релігійні чи політичні переконання, або національне чи расове походження, очевидно за виїмком умово та фізично хворих, а також неморального характеру людей. Також поширюється пропаґанда, почата і ведена сорок восьми визначними представниками ріжних релігійних вірувань, за те, щоби допустити до Злучених Держав десять тисяч дітей утікачів поза іміґраційну квоту.

Коли взяти під увагу той факт, що іміґрація на більшу скалю більше не вернеться і що не буде значнішої зміни відносно пропорції уродин серед ріжних національних ґруп в Америці, то склад населення Злучених Держав на тій основі оставатиме такий: англійського роду чи походження буде 37 відсотків, німецького 17 відсотків, ірляндського 11, а шотляндського 8 відсотків. В жилах решти населення пливе кров мішаного походження багатьох ріжних країв. На Італію, Францію та Польщу припадає по около чотири відсотки; на Росію, Чехо-Словаччину, Голяндію та Швецію приблизно по два відсотки; Норвеґію півтора відсотка, а решта країв становлять не більше як по одному відсоткові.

ФЛІС.

ФІЛЬМОВА ЗІРКА

У конкурсі в стеленні ліжка, котрий недавно тому влаштовано в Ню Йорку між зірками фільми й радія, взяв участь Лю Лер, відомий фільмовий комік. Вислід його стелення ліжка показаний на образку. Конкурс виграв радіовий заповідач Милтон Крос.

СКАРБИ, ЩО ЇХ НЕ БАЧИМО

Це книжки, яких не купуємо і яких не читаємо. Про це пише під повищим заголовком львівський „Наш Прапор" з 10. березня. Читаємо там між іншим таке:

„Не вже сьогодні в XX. столітті, столітті величезного розвитку поступу й культури — треба аж окремої пропаґанди друкованого слова в нас? Невже оте бокування від книжки має масовий характер? Досвід щоденного життя показує, що саме так є. Показує, що є ще у нас широкі верстви, які є навагал збайдужнілі для своїх духових потреб, а в першу чергу для друкованого слова — для книжки, що вони якслід недоцінюють, яку велику ролю сповняє в житті людини друковане слово — отой чи не наймогутніший двигун поступу й культури людства. Нічого й дивного, що внаслідок того в нас велике число неграмотніх, дуже багато недоуків і малоосвіченого загалу, що міг би прирівняти себе до західньо-европейських культурних народів. От для прикладу вистарчить узяти такий невеличкий хліборобський край, як Данію, або таку бідну Фінляндію. Скільки там шкіл, скільки публичних книгозбірень, народніх університетів, яка там культура!

„А в нас? — в нас лиш бліда відбитка з цього, ми все ще позаду багатьох культурних народів. Нема в нас ще отого загального зрозуміння для потреб духа, що його найкращим кормом є саме книжка.

„Сотні тисяч книжок зявляється сьогодні денно, непроглядними рядами застелюють вони полички книгарень, але ми цього не бачимо.

„Нам книжка як перша культурна потреба — чужа. Ми потрапимо видавати гроші на все: на тютюн, горівку, на всякі інші витребеньки, але щоби купити книжку, її прочитати, з неї чогось навчитися, це нам до голови не прийде. Бо ми несвідомі того, що уявляє собою книжка, чи друковане слово взагалі. Ми й не припускаємо, що всі здобутки нашої стільки вікової культури, всі наші досягнення на всіх ділянках життя, завдячуємо саме книжці. Не будь її — не булоб у нас сьогодні ні науки, ні культури, ні письменства, ні господарсько-економічного розвитку. Ми жилиб дуже вбогеньким, простеньким життям. І це все собі якслід усвідомити, все це на свій спосіб пережити та виплекати в собі пошану для книжки, любов книжки, вміти знайти в ній найкращого приятеля, найліпшого дорадника, знайти в ній свого добродія — ось і наші передові завдання.

„Памятаймо, що з маленьких речей творяться великі діла, з маленьких починів — великі досягнення, а ця засада відноситься передовсім до нашого зацікавлення книжкою, до належного зрозуміння її ролі в нашому житті. Коли кожний з нас свій малий обовязок супроти книжки виконає — то зробить не тільки для себе корисне діло, але й одночасно доложить свою цеголку під будову національної культури. Зовсім інакше глядів би світ на нас, якби у нас появлялися книжки не в кількатисячних накладах, але кількасоттисячних. І не забуваймо ніколи, що малі данці чи фінляндці не тому купують багато книжок, бо їм „добре поводиться", тільки, що вони дійшли до добробуту тому, бо багато читали й вчилися, бо хотіли знання, хотіли друкованого слова. А де є сильна воля, там знайдеться і спосіб замінити її в чин".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У понеділок, 1. травня 1939., помер у Картереті, Ню Джерзі, довголітний член Товариства Запорожська Січ, відділу 342. У. Н. Союзу,

СЕМЕН ГАЙДУК.

Покійний походив зо села Манастирець, повіт Ліско. Мав при смерти 61 літ. До У. Н. Союзу приступив у 1918. році.

Похорон відбудеться в середу, 3. травня, в 9. годині рано, з дому жалоби, 101 Шерит Ст. у Картереті, Н. Дж., до української церкви св. Влм. Димитрія. Проситься всіх членів взяти участь у похороні.

В. Й. П.!

Іван Маркович, секр.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (97)

Рішені краще згинути, ніж попасти у руки атарців, Тарзан, Ґеркуф і Гелена приняли воєнничу поставу й очікували нападу птомів. Птоми прийшли кілька кроків перед них і задержались. Один із них, видно їх командант, вимахував тризубом, даючи їм в той спосіб знаки, що робити. Нагло вони розскочились і почали їх окружати зо всіх сторін.

При тім вони натискали на них зо своїми гострими тризубами. Тарзан, що ніколи передтим не воював з ніким під водою, та не знав підводної тактики, рішив у своїй голові, що сила і зручність мязів всюди придадуться. І тепер він почав на них рахувати. А коли один із птомів необережно присунувся близько до нього, він миттю випустив свого тризуба в його бік.

Тризуб попав у ціль і птом, вхопившись за груди, впав на дно озера. Гелена чимскорше підняла цей тризуб і в той спосіб сама узброїлась. Вона теж належала до ґатунку, що без боротьби не гине. Притім вона була атлетично збудована і досить сильна як на жінку. Коли на неї напав один птом, вона зручно відбила його удари, рятуючи в той спосіб своє життя.

Скоро два трупи птомів лежали на дні озера. Та решта не думала уступати. Вони далі натискали, стараючись передовсім пробити противника в околиці голови. Тарзан скоро переконався у чім небезпека: вони хотіли тільки пробити нурковий однострій, а той, що був у ньому, мусів утопитись. Тарзан здвоїв свою увагу і хотів переказати це Гелені. Та не було як.